



Folketingets Kommunaludvalg

Departementet

Holmens Kanal 22
1060 København K

Tlf. 3392 9300

Fax. 3393 2518

E-mail vfm@vfm.dk

GLD/ J.nr. 2008-9673

20. februar 2009

Under henvisning til Folketingets Kommunaludvalgs brev af 9. december 2008 følger hermed velfærdsministerens endelige svar på spørgsmål nr. 1 (B 13), stillet efter ønske fra Rasmus Prehn (S).

Spørgsmål nr. 1:

”Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 5. december 2008 fra DUF - Dansk Ungdoms Fællesråd v/ Jonas Norgaard Mortensen, jf. B 13 - bilag 1.”

Svar:

Til brug for besvarelse af spørgsmål 1 har Velfærdsministeriet anmodet Justitsministeriet om bidrag hertil.

I den anledning har Justitsministeriet udtalt følgende:

” 1. Den henvendelse fra Dansk Ungdoms Fællesråd, som der henvises til i det stillede spørgsmål, er vedlagt en redegørelse af 20. november 2008 udarbejdet af professor, dr. jur. Michael H. Jensen.

Af redegørelsen fremgår det, at professor, dr. jur. Michael H. Jensen er blevet anmodet af Dansk Ungdoms Fællesråd om at foretage en statsretlig vurdering af, om alderen for valgret til Folketinget kan nedsættes til 16 år, og – i givet fald – om en 16-årig vil kunne være valgbar til Folketinget, regionsråd og kommunalråd. Det fremgår i den forbindelse, at begge spørgsmål skal besvares under den forudsætning, at der ikke ved en eventuel nedsættelse af valgets- og valgbarhedsalderen til 16 år foretages en samtidig nedsættelse af den gældende myndighedsalder på 18 år.

For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt alderen for valgret til Folketinget kan nedsættes til 16 år (uden en samtidig nedsættelse af myndighedsalder-

ren), anfører professor, dr. jur. Michael H. Jensen, at en fortolkning af grundlovens § 29, der er baseret på bestemmelsens ordlyd, formål og historiske forudsætninger, efter hans opfattelse fører til det resultat, at lovgivningsmagten forfatningsretligt set ikke er afskåret fra at nedsætte valgretsalderen til 16 år, hvis det samtidigt sikres, at også 16-årige og 17-årige kan fratages valgetten på grund af manglende evne til at handle fornuftsmæssigt.

I redegørelsen anføres det i forlængelse heraf, at i det omfang alderen for valgret til Folketinget nedsættes til 16 år, vil en 16-årig også være valgbar til Folketinget. Endvidere antages det i redegørelsen, at en nedsættelse af alderen for valgret til Folketinget – og til regionale råd og kommunale råd – til 16 år vil indebære, at der ikke er noget til hinder for, at lovgivningsmagten ændrer lov om kommunale og regionale valg, således at også 16-årige kan indvælges i regionsråd henholdsvis kommunalråd på lige fod med ældre personer.

2. De gældende betingelser for at opnå valgret til Folketinget er fastsat i grundlovens § 29, som har følgende ordlyd:

”§ 29. Valgret til folkettinget har enhver, som har dansk indfødsret, fast bopæl i riget og nået den i stk. 2 omhandlede valgretsalder, medmindre vedkommende er umyndiggjort. Det bestemmes ved lov, i hvilket omfang straf og understøttelse, der i lovgivningen betragtes som fattighjælp, medfører tab af valgret.

Stk. 2. Valgretsalderen er den, som har opnået flertal ved folkeafstemning i overensstemmelse med lov af 25. marts 1953. Ændring af den til enhver tid gældende valgretsalder kan ske ved lov. Et af folkettinget vedtaget forslag til en sådan lov kan først stadfæstes af kongen, når bestemmelsen om ændring af valgretsalderen i overensstemmelse med § 42, stk. 5, har været undergivet en folkeafstemning, der ikke har medført bestemmelsens bortfald.

Som det fremgår, er det efter grundlovens § 29, stk. 1, 1. pkt., bl.a. en betingelse for at have valgret til Folketinget, at vedkommende har nået den fastsatte valgretsalder (og at vedkommende ikke er umyndiggjort).

Valgret til Folketinget er således bl.a. betinget af en vis modenhed, jf. Henrik Zahle, Dansk forfatningsret 1 (3. udgave, 2001), side 137.

Valgretsalderen er imidlertid ikke fikseret i selve grundlovens § 29. Det følger således af bestemmelsen i § 29, stk. 2, 1. pkt., at valgretsalderen er den, som har opnået flertal ved folkeafstemning i overensstemmelse med lov af 25. marts 1953. Ved denne folkeafstemning, der blev afholdt den 28. maj 1953 (sammen med den seneste grundlovsafstemning), blev valgretsalderen fastsat til 23 år.

Efter § 29, stk. 2, 2. pkt., kan den til enhver tid gældende valgretsalder ændres ved (almindelig) lov efter den fremgangsmåde, der er fastsat i stk. 2, 3. pkt. Det følger heraf, at et af Folketinget vedtaget lovforslag (om ændring af valgretsalderen) altid skal underkastes folkeafstemning i overensstemmelse med reglerne i grundlovens § 42, stk. 5. Henvisningen til bestemmelsen i § 42, stk. 5, betyder, at lovforslaget kan stadfæstes, hvis ikke et flertal af de deltagende vælgere, og mindst 30 % af de stemmeberettigede, har stemt mod lovforslaget.

I den betænkning, som Forfatningskommissionen af 1946 afgav i 1953, er der bl.a. anført følgende om valgsretsalderen (jf. side 33 f.):

”Til § 29

Under behandlingen af spørgsmålet om valgretsbestemmelser har der ikke i kommissionen kunnet opnås enighed om, hvorvidt valgretsalderen ved valg til rigsdagen fremtidig bør være 21 eller 23 år. Man har herefter besluttet at lade valgretsalderen afgøre ved folkeafstemning [...].

Der er enighed om, at valgretsalderen fremtidig skal være den samme til rigsdagen, de kommunale råd og menighedsrådene, jfr. Forslagets § 87 [...] Fremtidige ændringer af valgretsalderen skal kunne ske ved almindelig lov.

[...]

Der har været enighed om, at aldersbetingelsen for valgbarhed og valgret skal være den samme.”

Den valgretsalder på 23 år, der blev fastsat i overensstemmelse med den folkeafstemning, der er omtalt i grundlovens § 29, stk. 2, 1. pkt., er efterfølgende gradvist blevet nedsat ved brug af fremgangsmåden i stk. 2, 2. og 3. pkt.

I 1961 blev valgretsalderen således nedsat til 21 år (lov nr. 207 af 19. juni 1961), i 1971 blev den nedsat til 20 år (lov nr. 445 af 5. oktober 1971) og i 1978 blev den gældende valgretsalder på 18 år indført (lov nr. 483 af 27. september 1978), jf. bl.a. Peter Germer, Statsforfatningsret (4. udgave, 2007), side 63.

Om baggrunden for de gældende valgretsbestemmelser i grundlovens § 29, herunder aldersbetingelsen, er bl.a. anført følgende i Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret I (3. udgave ved Ole Espersen, 1980), side 285 f.:

”En valgretsordning der gav alle og enhver på Jorden valgret til det danske folketing er naturligvis utænkelig. Efter sagens natur må enhver valgretsordning nødvendigvis indeholde betingelser der begrænser vælgerkorpset ud fra to synspunkter: betingelser med hensyn til en vis tilknytning til statssamfundet og betingelser med hensyn til en vis åndelig udvikling, det vil retsteknisk sige en vis alder.

[...]

Af retstekniske grunde er det nødvendigt at fiksere kravet om en vis åndelig modenhed som en aldersbetingelse. Det er imidlertid svært at give rationelle grunde for ved hvilket alderstrin valgret skal erhverves. I nyere forfatninger er det hyppigt således at valgretsaldere falder sammen med den civile myndighedsalder.”

Med hensyn til spørgsmålet om betingelserne for valgret til Folketinget kan der endvidere henvises til Poul Andersen, Dansk Statsforfatningsret (1954), side 238 ff., Max Sørensen, Statsforfatningsret (2. udgave ved Peter Germer, 1973), side 70 ff., Henrik Zahle, Dansk forfatningsret 1 (3. udgave, 2001), side 136 ff., Anne Birte Pade i Danmarks Riges Grundlov med kommentarer (2. udg., 2006), side 257 f., og Peter Germer, Statsforfatningsret (4. udgave, 2007), side 61 ff.

3. De gældende betingelser for valgret til Folketinget, herunder den gældende valgretsaldere, er afspejlet i folketingsvalgslovens § 1, der fastsætter følgende:

”§ 1. Valgret til Folketinget har enhver, som har dansk indfødsret, er fyldt 18 år og har fast bopæl i riget, medmindre vedkommende er under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne, jf. værgemålslovens § 6.”

Valgretsaldere på 18 år svarer til den gældende almindelige myndighedsalder, jf. herved værgemålslovens § 1.

Valgrets- og myndighedsaldere har dog ikke altid været sammenfaldende. F.eks. var myndighedsaldere i 1953 21 år, mens valgretsaldere var 23 år.

I den forbindelse kan der være grund til at fremhæve, at regeringen i 1968-69 fremsatte et forslag om nedsættelse af valgretsaldere fra 21 år til 20 år (forslag til lov om ændring af valgretsaldere til folketinget), der bl.a. var begrundet i, at der samtidig var foreslået en tilsvarende nedsættelse af myndighedsaldere. Under udvalgsbehandlingen af det nævnte lovforslag stillede et flertal i udvalget et ændringsforslag om nedsættelse af valgretsaldere til 18 år, der blev vedtaget af Folketinget ved 3. behandlingen den 6. juni

1969. Konsekvensen heraf ville i givet fald have været, at valgretsaldere ville være lavere end myndighedsaldere, der som nævnt undergik en samtidig behandling og blev nedsat til 20 år med virkning fra 1. januar 1970. Ændringen af valgretsaldere til 18 år blev imidlertid forkastet ved en folkeafstemning, der blev afholdt den 24. juni 1969. Herefter blev valgretsaldere i 1971 nedsat til 20 år (ved lov nr. 445 af 5. oktober 1971) svarende til myndighedsaldere, der i 1970 var blevet nedsat fra 21 år til 20 år. Folketingets forhandlinger vedrørende forslaget om at nedsætte valgretsaldere til 18 år og den efterfølgende vedtagelse viser, at det daværende folketing ikke fandt grundlag for at antage, at valgretsaldere af forfatningsretlige grunde ikke kan være lavere end myndighedsaldere.

4. Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt valgretsaldere vil kunne nedsættes til 16 år uden en samtidig nedsættelse af myndighedsaldere, skal Justitsministeriet bemærke følgende:

Som det er fremgået ovenfor under pkt. 2, følger det af grundlovens § 29, stk. 2, 2. pkt., at ændring af den til enhver tid gældende valgretsaldere kan ske ved (almindelig) lov. En sådan ændring skal dog gennemføres i overensstemmelse med den særlige procedure, der er foreskrevet i stk. 2, 3. pkt. Efter denne bestemmelse kan et af Folketinget vedtaget forslag til lov om ændring af valgretsaldere alene stadfæstes, når bestemmelsen om ændring af valgretsaldere i overensstemmelse med grundlovens § 42, stk. 5, har været undergivet en folkeafstemning, der ikke har medført bestemmelsens bortfald.

I den forbindelse kan der også henvises til Forfatningskommissionens betænkning, hvoraf det følger, at "fremtidige ændringer af valgretsaldere skal kunne ske ved almindelig lov".

Der er – som anført ovenfor under pkt. 2 – i den juridiske litteratur peget på, at alderskravet i grundlovens § 29 må antages at have baggrund i et ønske om en vis (åndelig) modenhed som forudsætning for valgret til Folketinget, jf. herved Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret I (3. udgave ved Ole Espersen, 1980), side 286, hvor det samtidig er anført, at "det [imidlertid] er svært at give rationelle grunde for ved hvilket alderstrin valgret skal erhverves." Der kan i den forbindelse også henvises til det, som er anført i professor, dr. jur. Michael H. Jensens redegørelse (side 3).

Med den ordning, som følger af grundlovens § 29, må det efter Justitsministeriets opfattelse anses for overladt til lovgivningsmagten – sammen med vælgerbefolkningen – inden for denne brede ramme at tage stilling til, ved hvilket alderstrin man generelt må anses for at have opnået en sådan (åndelig) modenhed, at man bør have valgret til Folketinget.

Der kan i forlængelse heraf peges på, at lovgivningsmagten (og vælgerne) – siden indførelsen af den nugældende § 29 ved grundlovsrevisionen i 1953 – ved almindelig lov gradvist har nedsat valgretsaldere fra 23 år, til 21 år, til 20 år og senest til de nuværende 18 år.

På den anførte baggrund er det Justitsministeriets opfattelse – i lighed med den opfattelse, som professor, dr. jur. Michael H. Jensen giver udtryk for i sin redegørelse af 20. november 2008 – at grundlovens § 29 ikke kan antages at være til hinder for, at lovgivningsmagten i overensstemmelse med den procedure, der er fastsat i grundlovens § 29, stk. 2, 2. og 3. pkt., måtte beslutte at nedsætte valgretsaldere til 16 år. Dette gælder også, selvom der ikke sker en tilsvarende nedsættelse af myndighedsaldere.

Der må dog i givet fald – under hensyn til, at det følger af grundlovens § 29, stk. 1, 1. pkt., at valgetten fortabes, hvis vedkommende er umyndiggjort – lovgivningsmæssigt tages højde for, at den 16-årige (eller 17-årige) person, der fortsat vil være under myndighedsaldere, kan fratages valgetten på grund af manglende evne til at handle fornuftsmæssigt, jf. herved også det anførte i professor, dr. jur. Michael H. Jensens redegørelse.

5. For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt en 16-årig (og 17-årig) person – der i givet fald gives valgret til Folketinget – vil kunne være valgbar til Folketinget, bemærkes, at valgbarhedsbetingelserne er fastsat i grundlovens § 30, stk. 1. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

”§ 30. Valgbar til Folketinget er enhver, som har valgret til dette, medmindre vedkommende er straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at være medlem af folketinget.”

Som det fremgår af bestemmelsen, er enhver, der har valgret til Folketinget, valgbar til dette, medmindre vedkommende er straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at være medlem af Folketinget.

Det følger således af bestemmelsen, at såfremt valgretsaldere nedsættes til 16 år, vil en 16-årig, der i øvrigt opfylder betingelserne for at have valgret, også være valgbar til Folketinget (medmindre vedkommende er straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at være medlem af Folketinget).

Det skal i den forbindelse bemærkes, at de i grundlovens § 30 opstillede valgbarhedsbetingelser er udtømmende, således at der ikke ved lov kan føjes nye til, jf. Max Sørensen, Statsforfatningsret (2. udgave ved Peter Germer, 1973), side 83.

Det kan tilføjes, at spørgsmålet om valgbarhed til regionsråd og kommunalråd ikke er reguleret af grundloven. Det fremgår af grundlovens § 86, at valgretsaldere til kommunale råd mv. følger valgretsaldere for valg til Folketinget, men bestemmelsen indeholder ikke regler om valgbarhed.”

Karen Jespersen

/Gitte Lindgaard